

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಏ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪೋವನಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಖುಷಿಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮ ಗುರುಕುಲಗಳೇ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು, ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೇಸಲಾಗಿದ್ದವು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯು ಹೌಳಿಕವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದು ಲಿಖಿತರಂತಹಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದು ಬಹಳ ತಡವಾಗಿ. ವಿದ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಆಶ್ರಮ ಗುರುಕುಲಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಗುರುಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಒಂದಿಗೆ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಲೌಕಿಕವೂ ವ್ಯವಹಾರಿಕವೂ ಆದ ಶಸ್ತ್ರಾಭಾಸ, ಅಕ್ಷರಾಭಾಸ, ಅಂಕಗಳಿತೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೂ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕುಟುಂಬ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಲಕಸುಬಾಗಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತ್ತು.

ಕ್ರಮೇಣ ಸಂಘರಾಮ, ಬೌದ್ಧವಿಹಾರ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮರಗಳು, ಜ್ಯೋತಿಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಬಸರ್ದಿ-ಮರಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ರಹಾರಗಳು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳು, ಶೈವರ ಶಿವಪುರಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವಾಲಯ-ಮರಗಳು ಭಾಲಶಿಕ್ಕೆ, ಭಾಲಬೋಧ, ಅಕ್ಷರಾಭಾಸ, ಕಾಗುಣಿತ, ಅಂಕಗಳಿತೆ, ತೂಕ-ಅಳತೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಹಣಕಾಸು ಲೆಕ್ಷಣಾರಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯನವರ ಶಾಲೆ, ಸಾಲಿಮರ, ಹೊಲಿಮರ, ಸಂಜೀಮತ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಮದರಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಾಯರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಇಗರ್ಜೆ ಕ್ರೀಸ್ತಮರ ಹಾಗೂ ಕಾನ್ಸೆಲ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮಾಯರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಡತೋರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕಶಾಲೆ ಇದ್ದು, ನಂತರ ಇಂಳಿರಲ್ಲಿ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಪ್ರೈಡಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂಳಿರಲ್ಲಿ ಪಿ.ಯು.ಸಿ.ತರಗತಿಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ಪುರಸಭೆಯು ಮೊದಲು ಪ್ರೈಡಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿಶುವಿಹಾರದಿಂದ ಕಾಲೇಜಿನವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈಗ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಇಂಳಿರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಪುರಸಭಾ ಪ್ರಥಮ ದಜ್ರೆ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಅಡಳಿತಕ್ಕ ಸೇರಿವೆ.

ಸಾಕ್ಷರತೆ : ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸಮಿತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಾಕ್ಷರ ವಾಹಿನಿಯ ಮೂಲಕ ಇಂಡಿ ರಿಂದ ಇಂಳಿರ ವರಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಅಂದೋಲನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇಂದಿ ರಿಂದ ಇಂಡಿ ವರ್ಷ ವರ್ಯೋಮಾನದ ಅನ್ವಯಕರಣಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಕ್ಷರೋತ್ತರ, ಕನ್ನಡನಾಡು ಸಾಕ್ಷರ ನಾಡು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಂತರ ಈಗ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇಂದಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾಂದ್ರಗಳೂ ಇಂದ್ರಾಂದ್ರಗಳೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದ್ರಾಂದ್ರಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ.

೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ೫೯.೬೪ ಆಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ೪೮.೬೨ ಹಾಗೂ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ೪೦.೬೨ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ೫೬.೪೧ (ಮ-೫೫.೬೨, ಪು-೫೨.೪೦) ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ಒಟ್ಟು ೮೧.೪೧ (ಮ-೮೧.೪೧ ಪು-೮೧.೪೧) ಆಗಿದ್ದಿತು.

ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ : ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಇಂಂಜಿರಲ್ಲಿ ಅರಂಭಿಸಲಾಯಿತಾದರೂ ಅದರ ಆರಂಭವನ್ನು ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಎಂ.ಶಾಮರಾಯರ ಇಬ್ಬರು ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ‘ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ’ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಇಂಡಿ ವೇಳೆಗೆ ಇಂ-ಇಂ ವಯೋಮಿತಿಯ ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಕರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾಸಿಕ ಒಂದಾಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವು ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸ್ಥರೊಪವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಲಭಿಸಿದ್ದು, ಇಂದಿರಾಲ್ಲಿ. ಹದಿನ್ಯೇದು ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿ ದಾಳಿದವರು ಹಗಲು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲಾಗದಂತಹವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಮಿಕ ಶಾಲೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ತರಗತಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆತರೂ, ಇಂಗಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ನಾನಾಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲಪಟ್ಟವು. ಅದರೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಪುರಸ್ಥಭೇಗಳ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಂದ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸಮಿತಿಯು ಆರಂಭಗೊಂಡು ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅವರನ್ನು ಅದರ ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ಎಂದು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ. ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇಂಬು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಏತನ್ಯಾದ್ದೇ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಇಂಶಿಲರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಇರುವ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗೆ ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಪದನಿರ್ತತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂ-ಇಂ ವಯೋಮಿತಿ ಅನ್ನಕರಸ್ವರಿಗೆ ಓದು, ಪುನರಾವರ್ತಿಸು ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳಿಸು, ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಾಧಿಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ದೈನಂದಿನ ವೈವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಫಲಂಬಿಗಳನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಆರಂಭಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿರ (ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆ) ಯೋಜನೆಯು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವರ್ವೀಳಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದಾಗಿದ್ದು, ನೆರೆಯ ನಂಜನಗಾಡಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿರವು ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆಂದೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಸೇನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (ಇಂಜಿ-ಎಂ)ದ ಜೊತೆಗೆ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಯ್ದು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಆಸಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕಿಗಳಿಗೂ ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ೧) ಇಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನ (೨) ಇಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳ ಸಾಕ್ಷರೋತ್ತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ (೩) ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಂತಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಎರಡು ಹಂತದ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಈಗ ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅದರಂತೆ ಪ್ರತೀ ಲೀಂಪಿಂ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೊಂದರಂತೆ ಜನಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಚರ್ಚೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮನರಂಜನೆ ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. 1930 ರಲ್ಲಿ ದಿ. ದೇವೋಜಿರಾವ್‌ರವರು ಪಟ್ಟಳಾದ ವಾಣಿವಿಲಾಸ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಚನಾಲಯವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರೀಯ ಪ್ರಸ್ತಕ ಭಂಡಾರವು ರಾಜ್ಯ ವರ್ಯಸ್ಥರ ಶ್ರೀಕಣ ಸಮಿತಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು : ಱೆಲೆಂಟ್-ಎರ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯು ವಿಗಿಂ ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಎಡತೋರೆ, ರಾವಂದೂರು, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಬೆಟ್ಟದುರು ಮುಂತಾದೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಲಬಹುದಾದಿದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇವು ಕ್ಷಣಿಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಶ್ರೀಕಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆರು ವರ್ಷ ವರ್ಯೋಮಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಶಾಲಾಪೂರ್ವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಬಾಲವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಱೆಲೆಂಟ್-ಇಲೈರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಆಯ್ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ನೀಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವಿಕೆ; ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಾಗೂ ಅಶಕ್ತ ಸೀರುರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ವಿತರಣೆ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಜಿಷ್ಣೆಯೋಪಚಾರದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆ ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥಿಕಾರದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶ್ರೀಕಣವನ್ನು ನೀಡಲೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕೇಂದ್ರ ಅನುದಾನಿತ ಸಮಗ್ರ ಬಾಲವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಱೆಲೆಂಟ್-ಇಲೈರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನರಸಿಂಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆಡೆಗಳಿಗೂ ವಿಸರ್ವಿಸಲಾಯಿತು. ಏತನ್ನಿಂದೆ ಱೆಲೆಂಟ್ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರಿಗೆ ಸ್ಪೃಹಂಡನೋಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಆರಂಭಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇಂದ್ರಾಂಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಗತ್ಯಕ್ಷಮನುಗೊಳಿಸಿ ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣ ನೀಡಲು ಮುನ್ನಾದವು. ತತ್ವರಿತಾಮವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾರ್ಚ್ ಲೀಂಪಿಂ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಲಿಲೆ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣ : ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದರೂಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣವು ಱೆಲೆಂಟ್-ರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ಹೋಬಳಿಗೊಂದರಂತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸರಾಸರಿ ಲಿಗ್. ಚ.ಮ್ಯಾ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧೆಗಳಲ್ಲಿ

ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಏಳು ರೂ.ಗಳ ಮಾಸಿಕ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಹಗಲಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರಲಾಗದಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆಂದೇ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ದೀಪದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಶುಲ್ಕ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏತನ್ನಿಂದೇ ದೇಶಿಭಾಷೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಲೋಕಲ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಾರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಗದಿತ ಶುಲ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಾರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇಂಂಳಿರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ವಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉದ್ಯು) ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (ಒಂದನೆ) ತರಗತಿಗೆ ಎರಡು ಆಣೆ, ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರು) ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಆಣೆ, ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ ತರಗತಿ (ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದು)ಗಳಿಗೆ ಐದು ಆಣೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ತರಗತಿಗೆ ಉಚಿತ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು, ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಆಣೆ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು, ಬೋರ್ಡ್‌ವನ್ನೂ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಐದು ವರ್ಷ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ - ಏಳು ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ೧೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಸರ್ಕಾರ, ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಯಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ-ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿವರೆಗೂ, ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದರಿಂದ ಎಂಟನೆಯ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಬೋಧಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಂಜಿ-ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಿಭಾಷೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತು. ಸರ್ಕಾರವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಇಂಳಿರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ನಡುವೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂಳಿರ ವೇಳೆಗೆ ಆರು ಮಾದ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಇಂಜಿರಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವಯೋಮಿತಿ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಇಂಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣ : ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಥಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯು ಇಂಳಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಕೆಂಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸಮಿತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಇಂಳಿರ ನಂತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ, ತರಬೇತಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ದೊರೆತಂತೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳಿಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಇಂಝಿರ ವೇಳೆಗೆ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಮೂಲ ಶ್ರೀಕಣ ಶಾಲೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣವು ಮೂಲ ಶ್ರೀಕಣದ ರೂಪದ್ವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ಕಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಶ್ರೀಕಣ ಶಾಲೆಗಳನ್ನಾಗಿ ರೆಣ್ಟೆರಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕ್ರೀಡೆ ಮೂಲ ಶ್ರೀಕಣ ಶಾಲೆಗಳ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ರೆಣ್ಟೆರಿರ ವೇಳೆಗೆ ಮೂಲ ಶ್ರೀಕಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣ ಶಾಲೆಗಳ ನಡುವಣ ವ್ಯಾಪ್ತಾನ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಾದವು.

ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರತೀಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಇವೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೯-೨೦೧೦ ಸಾಲಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೧ ರಿಂದ ೨ ಸೆಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಲಿಲಿ, ಲಿಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಒಟ್ಟು ೨೦೯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ೨೦೦೯-೨೦೧೦ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಲಿಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇಂದಿನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೨೦೧೦ರ ಮೂರ್ಕೆ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೨೦ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಿಂದಿನ ಬಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಕೆಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರೌಢ ಶ್ರೀಕಣ : ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶ್ರೀಕಣ ಹಂತದ ನಂತರದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಶ್ರೀಕಣ ಹಂತವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರೌಢ ಶ್ರೀಕಣ ಹಂತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಹಿಂದೆ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (ಕಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ) ಶ್ರೀಕಣ ಹಂತ ಹಾಗೂ ಒಂಭತ್ತಿರಿಂದ ಗಿರನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ (ಮಾಧ್ಯಮಿಕ) ಹಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕಿನವರು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಸೂರಿಗೆ ಬರಬೇಕಿದ್ದು, (ಮಹಾರಾಜ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ರಲೆಟ್) ರೆಣ್ಟೆರಲ್ಲಿ ಪ್ರರಸಫೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ತೆರೆಯಲು ಅನುಮತಿ ದೇರಿತ ನಂತರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೆಣ್ಟೆರವರೆಗೆ ಅಂಗ್ರೇಜ್ ಭೋದನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕಣ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪಂಗಡದ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಮನ್ಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಏತನ್ನಿಂದೆ ರೆಣ್ಟೆರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ತರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೇ ಆರಂಭಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವನ್ನು ಉನ್ನತ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಂತರ ಕಾಲೇಜ್ ಶ್ರೀಕಣ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ರೆಣ್ಟೆರವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ವರ್ಷ ದ್ವೇಷಾರ್ಥಿಕ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶ್ರೀಕಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶ್ರೀಕಣ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದಂತಾಯಿತು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೧೪ರ ಶ್ರೀಕಣ ನೀತಿಯಂತೆ

೧೦೦೪-೦೫ಿರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಎಂಟು ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತನೇಯ ತರಗತಿಗಳಿಗೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತ್ವೀರ್ಣಿಸ್ಪರ್ದೋ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತಾದರೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೆಮಿಸ್ಪರ್ದೋ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೦೦೮-೦೯ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ೫೦ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೫.೫೦೨ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ೫೫.೬೫೨ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡರ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ೧೦೦೫-೦೬ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೪೮ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ವರ್ಷ ೪೨ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಹಾಗೂ ಆರು ಅನುದಾನ ರಹಿತ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೪೫೪೮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ೬೫೬೮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೦೦೯ರ ಮಾಚ್ರ್ ಅಂತರ್ಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೫೫ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ೫೪೬೮ ಬಾಲಕರು ಹಾಗೂ ೫೬೬೪ ಬಾಲಕಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತ್ವೀರ್ಣಿಸ್ಪರ್ದೋ ಪದ್ಧತಿ : ಪ್ರೌಢಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೧೦೦೪ರ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೇಗೋಳಿಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಅಧಿಕ ಪರ್ಯಕ್ಷಮ, ಅಳಿಯಾದ ಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಹೊರ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಭೀತಿಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಕ್ಕೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ತ್ವೀರ್ಣಿಸಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ೧೦೦೪-೦೫ಿರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಾಧ್ಯಂತ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರು, ಮದ್ಯಂತರ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಮೂರು ತಿಂಗಳ (ಜುಲೈ-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್; ಅಕ್ಟೋಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್; ಜನವರಿ-ಮಾಚ್ರ್) ಅವಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಾಠಪ್ರವಚನ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳು ನಡೆದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಶ್ರೇಣಿ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಮೂದ ಮೂರು ಅವಧಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗೆ ತೇಗ್ರಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸುಧಾರಣೆಯ ನಡುವೆಯೂ ೧-೧೪ ವರ್ಯೋಮಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಿಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಣ್ಣರ ಅಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ೧೦೦೧-೦೨ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು (ಹಿಂದೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ೧-೪ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಇತರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ೧-೨ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪಂಗಡದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಚಿತ ಸಮವಸ್ತು ಪರ್ಯಪ್ತಸ್ತಕ, ಶುಲ್ಕ ವಿನಾಯಿ ಸೌಲಭ್ಯ) ೧-೧೧ನೇಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೂ ವಿಸರ್ವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ವೀರ್ಣಿಸ್ಪರ್ದೋ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸೆಮಿಸ್ಪರ್ದೋ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಷರ ದಾಸೋಹ : ಮಧ್ಯಪದ್ದ ಉಟ, ಸಂಸಾನದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೆಲ್ಯೆ-ಲೀಂಪ್ಲು ಹಿಂದೆಯೇ ೧-೧೦ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ದರ್ಬಾರವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಪದ್ದ ಉಟ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು. ಮುಂದೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅಕ್ಷರ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ ಇದನೆಯ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಪದ್ದ ಉಟವನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯತ್ತ ಸೇಳಿಯುವ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದೇ ಆಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆರಿಯ, ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮೇಲು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿ (ಎಸ್.ಡಿ.ಎಂ.ಸಿ)ಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಡಿಗೆಯವರಿಂದ ಮಧ್ಯಪದ್ದ ಬಿಸಿ ಉಟ ತಯಾರಿಸಿ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ೧ ರಿಂದ ೨ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ೨೨.೨೨೨ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಸಿ ಉಟ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ‘ಬಿ’ ದರ್ಜೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಿಸಿಯೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಲಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು : ತಾಲೂಕಿನ ಕರ್ಗರೆ, ಅರೆಕರೆ ಕೊಪ್ಪಲು, ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಳು, ಹಂಪಾಪುರ, ಹನಸೋಗೆ, ಮಾವತಾಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಲಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇತ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿವೆ. ಕೇತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಣೆರಿಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಕಂದಾಯ ಹೋಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಯೋಜಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕೇತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೆಂಬಿ ಹುಡುಗರು ಹಾಗೂ ಉ ಹುಡುಗಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿಂದಿ ಶಿಕ್ಷಣ : ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆರಂಭವನ್ನು ರೆಲ್ಯೆಂರಪ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದ್ದು, (ಮೈಸೂರು ನಗರ) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭಾ, ಕನಾಟಕ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ, ಮೈಸೂರು ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಕನಾಟಕ ಮಹಿಳಾ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ (ರೆಂಬಿ) ಹಿಂದಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕ ಮಹಿಳಾ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿಯ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರವು

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸುಬೋಧ, ಪ್ರಥಮ, ಮಾಡ್ಯಮ, ಉತ್ತಮ, ಭಾಷಾ ಭಾಷಣ (ಭಾಗ ೧ ಮತ್ತು ೨) ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಪ್ರಮೀಣ ಪದವಿಗಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷೇಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಎನ್.ಸಿ.ಸಿ. ಸ್ಕೌಟ್ ಸೇವಾದಳ ಹಾಗೂ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಯೋಜನೆಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರೋಥಶಾಲೆ, ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಹುದಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು : ಅಗ್ರಹಾರಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು, ಖಾಸಗಿ ತಾಳೆಗರಿ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶಸ್ಥರಲ್ಲಿ ತಾಳೆಗರಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಏರಶೈವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳೆಗರಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದ್ದನ್ನು ೧೯೨೧ರಪ್ರಮ್ಮಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೮ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಾಲಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ೫೨ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ : ರಾಜ್ಯ ಪುನಾರಜನೆ (೧೯೫೬)ಗೆ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ೧೯೫೬-೫೭ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರದ್ದಾದಾಗ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ತಾಲೂಕಿನ ಆಯ್ದು ಪ್ರೋಥಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ಮೂಲಿನದೆಯ ತರಗತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅವನ್ನು ಉನ್ನತ ಪ್ರೋಥಶಾಲೆಗಳಿಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಒಂದೇ ವರ್ಷದ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಬಾಲಕರ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಲಕಿಯರ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿದೆ ಖಾಸಗಿಯಾದ ಟಿ.ಮರಿಯಪ್ಪ ಸ್ವಾರಕ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹರದನಹಳ್ಳಿ, ಮಿಲ್ಕ್, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಕೆರ್ನೆ, ಮೇಲೂರು, ಹನ್ನೋಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೆಲವೇಡೆ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ, ಉಳಿದೆಡೆ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ಒಂ+೨+೩ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ೧೯೮೧-೮೨ರ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕಲೆ, ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪುನರ್ ಆರಂಭಿಸಿ, ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿಯ (೧೯೯೦) ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ೨೦೦೯-೧೦ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೯೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ೧೯೯೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦ ಪದವಿ ಮೂರ್ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ೨೯೯೮ ಮುದುಗರು, ೨೯೯೯ ಮುದುಗಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಿರಿಯ

ಕಾಲೇಜುಗಳ ಆಡಳಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣ : ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜುಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಆರಂಭಗೊಂಡು (೧೯೮೧-೮೨) ದರ್ಜಕಾಲ ನಂತರ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೊದಲು ತಾಲೂಕಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪದವಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜೆನ್ಸ್‌ಕೇಶವ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೇಲ್ಮೊಂದ ಸಾಲಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದು, ಇವರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐಂಟಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅನುದಾನಿತ ಮೂರು ಅನುದಾನ ರಹಿತ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಉಳಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳಿವೆ. ಏಂಟಿ ಆಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಚುಂಚನಕಟ್ಟಿ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಮ ಸೇವಾಸಮಿತಿ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರೋ. ಕೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎಂಬುವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ದಾನಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂದು ನೂರ ಆರು ಮತ್ತು ಚುಂಚನಕಟ್ಟಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಆದಿಚುಂಚನಿಗಿರ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಟಿ. ಸಿದ್ದಲೀಂಗಶೇರರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ ಮೈಸೂರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸವೇಶ್ವರಭಾಕ್ ನ ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬಳೆಬಸವರಾಜಪ್ಪ ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಅನೇಕ ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖ್ಯವೇ. ಉಪ್ಪಾರ ಜನಾಂಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ, ಟಿ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಸಾರ್ಕ ಕುರುಬರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ, ಕಾಳಿದಾಸ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ, ಶಿವರಾತ್ರಿಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ತೋಟದಪ್ಪ ಸ್ವಾರಕ ಬಾಲಕಿಯರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದ ಒಂದು ಶಾಖೆ ಕೆಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಎಂಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಮಹಿಳಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ ನಡೆಸುವುದಲ್ಲದೆ ಹತ್ತನೇಯ ತರಗತಿವರಗೆ ವಿವಿಧ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು : ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಸಂಖ್ಯಾತ ಇಲಾಖೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ಭೇದ್ಯ, ಹೊಸ ಅಗ್ರಹಾರ, ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಹನಸೋಗೆ, ಹೊಸರು, ಮುರ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳಿವೆ. ೧೦೦೯-೧೦೧ರಲ್ಲಿ ಕೆಆರ್ನಗರದ ಸರ್ಕಾರಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ಬಾಲಕಿಯರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೫೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೨೫, ಕೆಆರ್ನಗರ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ಬಾಲಕರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೪೦, ಹೊಸರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೫೦ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ, ಕೆಆರ್ನಗರದಲ್ಲಿ ೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ವರ್ಗದ ಕಾಲೇಜು ಬಾಲಕರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೧೫೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸರಿನಲ್ಲಿ ೧೨೫ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಹೆಬ್ಬಾಳು, ಕಗ್ರೀ, ಮಧುವನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ, ಭೇಯರ್, ಹರದನಹಳ್ಳಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಿಸುತ್ತಿವೆ.

೧೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಐದು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ೪೫೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ೬೦ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರದ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೧೫೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದ್ದರು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಮೊರಾಜ್‌ ದೇಸಾಯಿ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ(ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರ) ೨೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ರೀತಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ೬೦ಭಾತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ೪೫ ಘರಾನುಭವಿಗಳಿದ್ದು. ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರದ ಮೂರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ೨೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ೬೦ ಅನುದಾನಿತ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋವೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ೬೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು.

ಕ್ರೀಡೆ

ದೈಹಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಸ್ವಧಾರ್ಥಕ ಮನೋಭಾವದ ವ್ಯಾಧಿಗೆ, ಮನರಂಜನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯ ಬದುಕಿಗೆ ಕ್ರೀಡೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೊಣ್ಣೆ ವರಸೆ, ಕುಸ್ತಿ, ಮಲ್ಲಕಂಬ; ಚೌಕಾಬಾರ, ಪಗಡೆ, ಅಳುಗುಳಿಮಣೆ, ಹಾವು-ಪಿನೀ, ಹುಲಿ-ಕುರಿ ಆಟ, ಕಲ್ಲು-ಮಣ್ಣಾಟ, ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಕುಂಟಾಬಿಲ್ಲೆ, ಹಗ್ಗದಾಟ, ಅಪ್ಪಳೆ-ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಜಾಟಾಟ, ಮರಕೋತಿ, ಲಗೋರಿ, ಹೋಲಾಟ, ಬೆನ್ನಿದಾಂಡು, ಕಬಡ್ಡಿ, ಗೋಲಿ, ಬುಗುರಿ, ದುಬ್ಬಜಿಂಡು, ಚಿಂಡಾಟ ಮುಂತಾದ ಜನಪದೀಯ ಆಟಗಳು ಬಹುಷಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಗರಡ ಮನೆಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಾವಾಹಿಗಳಿವೆ. ಆದರಿಂದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಜನಾದರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸಾಫನದಲ್ಲಿ ಜಿಮ್ಮಾಸಿಯಂಗಳು ಕಣೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಮುಟ್ಟಬಾಲ್, ಬೆನ್ನಿಕಾಯಿಟ್, ಕಬಡ್ಡಿ, ಖೋಖೋ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಆಟಗಳು ಜನನ್ಯಿಯವಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಸನ್ನಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣರೂ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರೋಟರಿ, ಲಯನ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್ಬಗಳು ಯುವಕ-ಯುವತೀಯರ ಸಂಘ, ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳಿ ಮುಂತಾದವು ವಿವಿಧ ಕ್ರೀಡಾಭಿಷರ್ವತ್ವಕಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಱೆಲ್ಲಿರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಯುವಜನ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಯುವಜನಸೇವಾ ಕ್ರೀಡಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಱೆಲ್ಲಿರಿಂದ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಇವರು ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯದಡಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ನೆಹರು ಯುವಕೆಂದ್ರವು ಯುವಕ, ಯುವತೀ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ಟಿಸಲು ನೆರವು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರೀಡಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಯುವಜನಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆಯು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಡೆಯಂತೆ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಆಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಕ್ರೀಡೆಗಳಾದ ಖೋಖೋ, ಕ್ರಿಕೆಟ್, ವಾಲಿಬಾಲ್, ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್, ಕಬಡ್ಡಿ ಮುಂತಾದರು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಯುವಜನ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾಧಿಕಾರಿ ಕಳೇರಿಯ ಈ ಕ್ರೀಡೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಯುವಕರನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಸಧ್ರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಾಪ್ರತಿಭೇಗಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಲು ಪೂರಕ ಸನ್ನಿಹಿತ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಆಶಾದಾಯಕ ಬೇಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.